УДК 338.43:658.5:330.338.2

Коміна О.Є. *здобувач першого (бакалаврського)рівня освіти 4-го року навчання*
Науковий керівник: Гаврилюк В.П.
к.е.н, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Розвиток малого і середнього бізнесу (МСБ) у сільських територіях України є ключовим чинником забезпечення економічного зростання, підвищення рівня зайнятості населення та подолання структурної відсталості аграрних регіонів. У сучасних умовах, коли держава знаходиться на етапі післявоєнного відновлення та адаптації до європейських економічних практик,

стратегічне планування МСБ виступає не лише інструментом стабілізації економіки, але й соціального згуртування громад. Теоретичною основою такого підходу є концепція ендогенного розвитку, згідно з якою зростання відбувається на базі локальних ресурсів, людського потенціалу та підприємницької ініціативи, що виникає безпосередньо в сільській місцевості [1].

Значення МСБ для розвитку сільських територій виявляється у його здатності забезпечити зайнятість на місцях, скорочуючи залежність від сезонних або зовнішніх джерел доходу. Це особливо актуально у громадах, де зруйнована інфраструктура, обмежений доступ до ринків або спостерігається депопуляція. Розвиток підприємництва дозволяє компенсувати втрати традиційного аграрного виробництва через диверсифікацію економічної діяльності. Наприклад, у багатьох громадах формується сфера послуг, розвивається зелений туризм, переробка сільськогосподарської продукції, ремісництво та малі виробництва, орієнтовані на внутрішній ринок [2].

Інституційна підтримка підприємництва в сільських громадах вимагає комплексного підходу. Важливо не лише створити умови для спрощення доступу до фінансування чи реєстрації бізнесу, а й забезпечити стабільну нормативну базу, яка б стимулювала розвиток саме дрібного підприємництва в периферійних регіонах. Одним із актуальних інструментів є впровадження принципу “єдиного вікна” на рівні територіальних громад, де підприємець може одночасно отримати консультацію, оформити документи, зареєструвати бізнес і подати заявку на грантове фінансування [2].

Крім інституційного механізму, важливу роль у розвитку МСБ відіграє наявність активного місцевого середовища, що передбачає мережеву взаємодію між підприємцями, громадськими організаціями та місцевою владою. Успішні приклади створення бізнес-кластерів, кооперативів чи локальних платформ для співпраці підтверджують, що соціальний капітал і довіра між суб’єктами є потужним фактором стабільного зростання [3].

Ще одним ключовим вектором стратегій розвитку малого і середнього бізнесу у сільській місцевості є активне впровадження інновацій. Теоретична основа цього напрямку базується на концепції підприємницької інноваційності як здатності адаптуватися до змін зовнішнього середовища, втілювати нові ідеї та технології, створювати унікальну продукцію або послуги, які відповідають потребам локального ринку. У сільському контексті це можуть бути як інноваційні моделі обробітку ґрунту та органічного землеробства, так і створення міні-лабораторій з переробки продукції, крафтових виробництв, освітніх ферм тощо [4].

Цифровізація бізнес-процесів відкриває нові горизонти для підприємців, навіть у віддалених селах. Створення онлайн-магазинів, використання CRM-систем, ведення бухгалтерії в хмарних сервісах, застосування штучного інтелекту для прогнозування попиту — усе це стає доступним за умови базового цифрового навчання та підключення до мережі. Для сільських територій це може означати прорив: можливість вести бізнес на рівних умовах із міськими конкурентами, не залишаючи громади. Саме тому державні та недержавні програми цифрової інклюзії набувають пріоритетного значення у стратегіях місцевого розвитку [4].

Важливо зазначити, що МСБ не лише створює економічну додану вартість, а й виконує соціальну функцію. Соціальне підприємництво – одна з інноваційних форм бізнесу – дозволяє об'єднувати підприємницькі ініціативи з вирішенням локальних соціальних проблем. У сільській місцевості це може виявлятися у створенні майстерень, де працевлаштовуються вразливі категорії населення (особи з інвалідністю, ветерани, жінки, які втратили роботу), або у формуванні бізнесу, прибуток з якого частково спрямовується на фінансування шкільних проєктів, медичних послуг чи розвиток культури [5].

Таким чином, стратегічне бачення розвитку МСБ у сільських територіях не може бути обмежене лише економічною рентабельністю. Воно передбачає соціальну відповідальність, екологічну сталість, інституційну підтримку та інтеграцію в регіональні і міжнародні ланцюги вартості. Практика країн ЄС свідчить, що найуспішніші моделі розвитку сільського підприємництва – це ті, які поєднують місцеві традиції з новітніми підходами до управління, екологічного виробництва та залучення громади.

З огляду на виклики воєнного часу, післявоєнне відновлення має включати МСБ як системоутворюючий компонент нової сільської економіки. Це передбачає не лише надання пільгового фінансування, а й формування довгострокових стратегій розвитку громад з урахуванням потреб місцевого бізнесу, особливостей територій, екологічних факторів та людського потенціалу. Успішна реалізація таких стратегій сприятиме зменшенню міграції, зростанню самозайнятості та посиленню економічної спроможності сільських регіонів.

Список використаних джерел

1. Novak T., Dudash M. Stimulating the development of entrepreneurship in rural areas: Theoretical-legal characteristics. Environmental Science. 2023. URL: https://environmentalscience.com.ua/en/journals/tom-14-2-2023/stimulyuvannya-rozvitku-pidpriyemnitstva-na-silskikh-teritoriyakh-teoretiko-pravova-kharakteristika
2. Development of entrepreneurship in Ukraine in the conditions of European integration. ResearchGate. 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/366473560_DEVELOPMENT_OF_ENTREPRENEURSHIP_IN_UKRAINE_IN_THE_CONDITIONS_OF_EUROPEAN_INTEGRATION
3. Theoretical aspects of business development in rural districts of Ukraine. ResearchGate. 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/362382704_THEORETICAL_ASPECTS_OF_BUSINESS_DEVELOPMENT_IN_RURAL_DISTRICTS_OF_UKRAINE
4. Management as a Factor of Socio-Economic Development of Small and Medium-Sized Businesses of Ukraine in Conditions of Instability. Housing Science. 2023. URL: https://housingscience.org/volume-45-issue-3/management-as-a-factor-of-socio-economic-development-of-small-and-medium-sized-businesses-of-ukraine-in-conditions-of-instability/

5. Social entrepreneurship as a factor in the development of rural areas. Neliti. 2022. URL: https://media.neliti.com/media/publications/547693-social-entrepreneurship-as-a-factor-in-t-e2dddd2f.pdf

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Факультет аграрного менеджменту
(кафедра виробничого та інвестиційного менеджменту)
Гуманітарно-педагогічний факультет
(кафедри соціальної роботи та реабілітації)
Purdue University (USA)
Fater Academy of India (India)
Національний університет «Запорізька політехніка»
НТУ «Дніпровська політехніка»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IX МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, АСПІРАНТІВ І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ «РОЛЬ МОЛОДІ У РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ»

15-16 квітня 2025 р.
Київ, онлайн, Zoom

Роль молоді у розвитку АПК України [Електронний ресурс]**:** зб. матеріалів IX міжнар. наук.-практ. конф. (15-16 квітня 2025 р.). Київ: НУБіП України, 2025. 362 с. PDF-формат; мережеве видання; інституційний репозитарій.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПРОВЕДЕНА В РАМКАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПРОЄКТУ МОДУЛЬ ЖАНА МОНЕ «ПРАКТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ІНКЛЮЗІЇ В ЄС» ЗА ПІДТРИМКИ ЕРАЗМУС+, 101127466 – EPSEI – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету аграрного менеджменту (протокол № 11 від 19 травня 2025 року)

Збірник укладено за матеріалами IX міжнародної науково-практичної конференції «Роль молоді у розвитку АПК України». Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямами роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

The collection is based on the materials of the V International Scientific and Practical Conference "The Role of Youth in the Development of AIC of Ukraine", conducted by the Faculty of Agrarian Management and the Faculty of Humanities and Education of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. The content of the sections is synchronized with the main directions of the conference.

The publication is designed for scientists, teachers, graduate students, students.

Редакційна колегія:

Шинкарук Л.В., д. екон. наук, проф., член-кореспондент НАН України (голова); Дєліні М.М., д. екон. наук, професор; Прушківська Е. В., д. екон. наук, професор; Сопівник І.В., д. пед. наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи та реабілітації; Супрун Д.М., д. пед. наук, професор; Осадченко І.І., д. пед. наук, професор; Власенко Т.О, к. екон. наук, доцент, звідувач кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту; Алексеєва К.А., к.наук з держ. упр., доцент; Гаврилюк В.П. к.екон. наук, доцент; Дергач А.В., к.наук з держ. упр., доцент; Лобунець Т.В., к. екон. наук, доцент; Чемодуров О.М., к. екон. наук, доцент; Юзба В.О. к. екон. наук, доцент; Прохорчук О.М., к. пед. наук, доцент; Тілікіна Н.В., к. екон.наук, доцент; Мовчун С.В., к.екон.наук; Власенко К.О., к.пед.наук; Голєва М.С.,PhD, асистент; Будегай В.А., асистент; Кендус Д.І., асистент.

Тези доповідей подано в авторській редакції.
Автори відповідають за достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.
Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів

© НУБіП України,
2025 © Автори, 2025